

KESKI-SUOMEN LIITTO

Keski-Suomen kehittyvät elinkeinot

Klustereiden viestinnän strategia ja käytännöt

Päivitetty 28.8.08

KESKI-SUOMEN ELINKEINOJEN KEHITTÄMINEN

Maakuntien suunnittelu ja kehittäminen on lakisääteisesti vastuutettu maakunnanliitoille. Aluekehittämisviranomaisina maakunnanliitot vastaavat maakuntasuunnitelman, maakuntaohjelman ja maakuntakaavan laadinnasta alueellaan. Ne valmistellaan yhteistyössä valtion ja kuntien hallinnon, elinkeinoelämän ym. asiantuntijoiden ja toimijoiden kanssa.

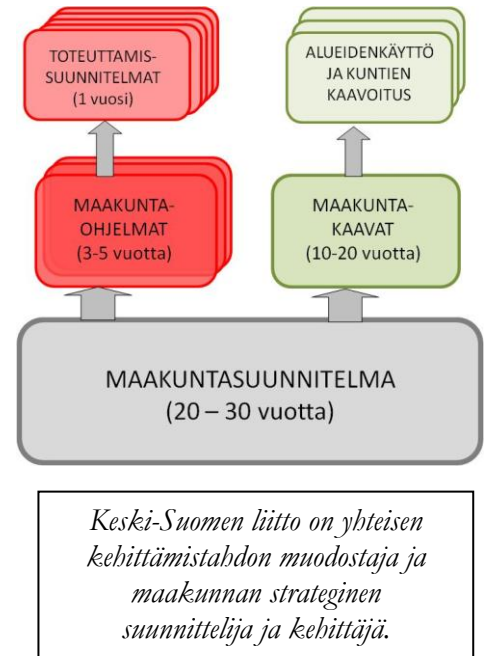
Maakuntasuunnitelma linjaa maakunnan pitkän aikavälin kehityksen. *Maakuntaohjelma* sovittaa yhteen EU:n, valtion ja maakunnan kehittämisohjelmat ja kohdentaa niiden rahoituksen. Kehittämistoimet ja niiden tarvitsema rahoitus kirjataan vuosittaisiin *toteuttamissuunnitelmiin*, jotka maakunnan yhteistyöryhmä (MYR) käsittelee ja maakuntahallitus hyväksyy. Maakuntakaava ohjaa kuntien kaavoitusta ja alueidenkäytön suunnittelua.

Keski-Suomen elinkeinojen kehittämisen strategia linjattiin uudelleen Keski-Suomen maakuntaohjelmassa 2007 – 2010. Yli kymmenen vuoden ajan julkiset kehittämisresurssit ja -toimet oli suunniteltu ja kohdennettu toimialoittain, lopulta peräti viidelletoista eri toimialalle ¹.

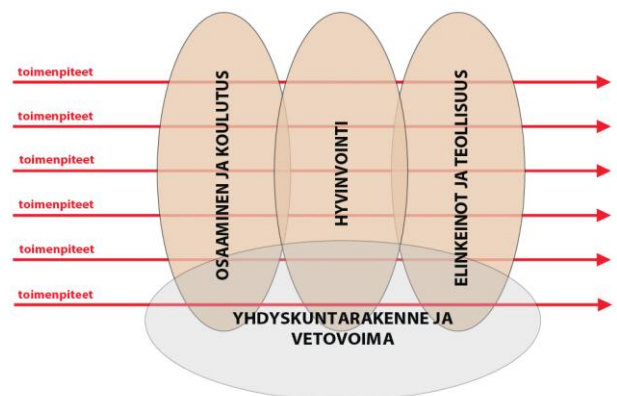
Toimialoittainen kehittäminen toi hyviä tuloksia, mutta toimialatyön arviointi ² osoitti, että toimialojen välinen yhteistyö oli vähäistä eivätkä hyvät käytänteet siirtyneet toimialalta toiselle. Tämä arviointi sekä EU-ohjelmakauden 2007 – 2013 vähenevä tukirahoitus motivoivat kehittämisstrategian uudistamiseen. Syntyi tarve etsiä laajempia, toimialarajat ylittäviä luontaisia kokonaisuuksia ja keskittää resurssien kohdennusta.

Maakunnan kehittämisstrategian laadinta alkoi kehittämisalueiden määrittelystä. Maakuntaohjelmassa 2007 – 2010 Keski-Suomelle määriteltiin neljä kehittämisaluetta:

- (1) elinkeinot ja teollisuus,
- (2) osaaminen ja koulutus,
- (3) hyvinvointi
- (4) yhdyskuntarakenne ja vetovoima.

KESKI-SUOMEN KEHITTÄMISALUEET MAAKUNTAOHJELMA 2007-2010

¹ Keski-Suomen elinkeinoja on vuodesta 1993 lähtien kehitetty toimialapohjaisesti. Maakunnallisesti valitut perusteellisuuden kehittämisalat olivat (1) metalli, (2) puutuote, (3) graafinen ja (4) viestintäala sekä (5) elektroniikka. Osaamiskeskusohjelmaan liittyvinä toimialoina kehitettiin (6) tieto- ja viestintäteknologiaa, (7) paperinvalmistuksen hallintaa, (8) energia- ja (9) ympäristöteknologiaa sekä (10) nanoteknologiaa. Muita kehitettäviä toimialoja olivat (11) luova toimiala, (12) hyvinvointiteknologia ja (13) hyvinvointipalvelut Jyväskylän seudun aluekeskusohjelman kautta sekä (14) pk-elintarvikeala ja (15) matkailu verkosto-osaamiskeskukseen ja maaseutuohjelman kautta. (Keski-Suomen maakuntaohjelma 2007-2013, s.9)

² Keski-Suomen toimialatyön arviointi. Seppo Laakso, Päivi Kilpeläinen, KaupunkitutkimusTA, Kari Itkonen, JY, Taloustieteiden laitos, Tutkimuskeskus. Keski-Suomen liiton julkaisu B 134/2004.

Kunkin kehittämisalueen sisältä tuli löytää sellaiset vahvat osa-alueet, joihin kehittämistoimet kannattaa suunnata, että tulokset olisivat mahdollisimman hyviä ja vaikuttavia.

Keski-Suomen liitto oli käynnistänyt syksyllä 2006 perusteellisen ja laajapohjaisen prosessin, jonka tuloksena syntyi näkemys niistä maakunnan luontaisista vahvuuksista, joilla on edellytykset kehittyä elinkeinoelämän tukipylväiksi. Vahvimmiksi osa-alueiksi osoittautuivat uudistuvaan teknologiateollisuuteen liittyvä liiketoiminta, bioenergiaan ja sen sovelluksiin liittyvä liiketoiminta sekä nykyaikaiseen asumiseen ja sen palveluihin liittyvä liiketoiminta.

KESKISUOMALAISET KLUSTERIT

Pitkäjänteisen prosessin tuloksena kolme edellä mainittua elinkeinoaluetta valittiin maakunnallisesti kehitettäväksi *klustereiksi*. Klusterit nimettiin sisältöjä ja tavoitteita kuvaavasti: *Uudistuvat koneet ja laitteet, Bioenergiasta elinvoimaa ja Kehittyvä asuminen*.

Maakuntaohjelmassa 2007 – 2010 klusteri määriteltiin seuraavasti:

”Klusteri on yritysten ja toimijoiden rypäs, jolla on yhteiset asiakkaat ja yhteiset kehittämisyhtymykset. Klusteri rakentuu luontevasti yli perinteisten toimialarajojen: esimerkiksi metallialan yritys tarvitsee tuotannossaan elektroniikkaa, muoviosien valmistajaa ja logistisia palveluita; nämä yhdessä muodostavat klusterin. Klusterimalli mahdollistaa yhteisen ongelmanratkaisun, tuotekehityksen ja markkinoinnin. Se lisää yhteistyötä ja synnyttää toimialojen rajapinnoille uutta yrittäjyyttä.”

(Ks. muita klusterin määritelmiä sivulla 9.)

Maakunnan yhteistyöryhmä valitsi kärki-klusteriksi Uudistuvat koneet ja laitteet ja kehittyviksi klustereiksi Bioenergiasta elinvoimaa ja Kehittyvä asuminen. Valinta tarkoittaa sitä, että näiden kolmen klusterin kehittämiseen kohdennetaan vuosina 2007 – 2010 suurin osa, jopa 80 prosenttia, maakunnan julkisista kehittämisvaroista. Maakunnan yhteistyöryhmä myös seuraa klustereiden edistymistä ja päättää sen pohjalta julkisen tuen suuntaamisesta tulevina vuosina.

Klustereille laadittiin kehittämisohjelmat ja niitä toteuttamaan valittiin *kehittämispäälliköt*, jotka aloittivat työnsä 1.12.2007.

KLUSTEREIDEN ORGANISOITUMINEN

Klustereiden kehittämispäälliköt haluttiin sijoittaa eri *isäntäorganisaatioihin*, koska maakunnan kehittämiseen haluttiin sitouttaa ja vastuuttaa laajalti monipuolisia toimijoita. Klustereiden kehittämispäälliköiden toimialuetta on koko Keski-Suomi.

KLUSTERI	ISÄNTÄORGANISAATIO	KEHITTÄMISPÄÄLLIKÖ
Uudistuvat koneet ja laitteet	Jyväskylän seudun kehittämissyhtiö Jykes Oy	Pekka Matinaro
Bioenergiasta elinvoimaa	Jyväskylän ammattikorkeakoulu	Markku Paananen
Kehittyvä asuminen	Jyväskylän koulutuskuntayhtymä	Jukka Vilppola

Jokaisella klusterilla on yritysvetoinen *strategiaryhmä*, joka priorisoi ja valmistelee oman alansa kehittämisteemoja rahoituskelpoisiksi hankkeiksi. Ryhmään kuuluu alan yritysten edustajia sekä rahoittaja- ja kehittämisorganisaatioiden edustajia.

Klustereiden *ohjausryhmän* muodostavat klusteripäälliköiden esimiehet isäntäorganisaatioista sekä Keski-Suomen liiton kehittämispäällikkö päärahoittajan edustajana. Ohjausryhmä seuraa klusterihankkeen toteutusta.

Klustereiden kehittämispäälliköt yhdessä osaamiskeskusohjelmien vetäjien kanssa muodostavat *kehittäjätiimin*.

Lisäksi klustereilla on teemakohtaisia *asiantuntijaryhmiä*, jotka käsittelevät seuranta- ja ennakoititietoa ja tuovat erityisasiantuntijuutta hankevalmisteluun.

Klustereiden yhteinen Keski-Suomen elinkeinojen *kehittämisfoorum* kokoontuu puolivuositain kuulemaan klusterin edistymisestä ja tuloksista. Kehittämisfoorumin kutsuvat koolle maakuntajohtaja ja TE-keskuksen johtaja. Siihen kutsutaan klustereiden kehittämispäälliköt, strategiaryhmien puheenjohtajat, osaamiskeskusohjelmien klustereiden ja teknologiaohjelmien edustajat, ns. läpäisevien prosessien edustajat (osaava työvoima ja liiketoimintaosaaminen) sekä rahoittajien edustajat. Foorumiin osallistuu lisäksi yliopiston, ammattikorkeakoulun ja ammatillisen koulutuksen johtoa.

Klusterihankkeen päärahoittajat ovat Keski-Suomen liitto ja Euroopan Aluekehitysrahasto. Toteutumista ja tuloksia seuraavat Keski-Suomen maakunnan yhteistyöryhmä ja maakuntahallitus.

Klustereiden yhteisestä viestinnästä ja tiedottamisesta sekä ennakoinnista ja seurannasta vastaa Keski-Suomen liitto.

VIESTINNÄN KESKEISET KOHDERYHMÄT JA TAVOITTEET

<p><u>YRITYKSET JA YRITTÄJÄT</u> ovat klusteripäälliköiden tärkeimpiä asiakkaita.</p> <p>Heille kohdennettu viestintä on klustereiden tavoitteiden kannalta avainasemassa: elleivät yritykset sitoudu klusterityöhön, ei tuloksia ole odotettavissa.</p>	<p><u>TAVOITTEITA:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • herättää ja ylläpitää yritysten kiinnostusta klusterityöskentelyyn • sitouttaa yhteistyöhön • motivoida hanketoimintaan • tukea yritysten strategianmukaista kehitystä • pitää ajan tasalla • vakuuttaa yritykset klusterityön hyödyistä ja vaikuttavuudesta.
<p><u>HANKKEET,</u> joita klustereissa syntyy, kuuluvat viestinnän keskeisiin kohderyhmiin.</p>	<p><u>TAVOITTEITA:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • tukea ja ohjata hanke- ja rahoitusprosesseja • motivoida • välittää tietoa • kannustaa, sparrata
<p><u>KEHITTÄMIS- JA KOULUTUSORGANISAATIOIDEN YM. ASiantuntijoiden</u> kanssa on rakennettava yhteispeliä.</p>	<p><u>TAVOITTEITA:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • sujuva yhteistyö toimijoiden kesken • saada tukea kehittämistoiminnalle • välittää tietoa
<p><u>RAHOITTAJAT SEKÄ MAAKUNNAN JA KUNTIEN VIRKAMIEHET JA POLIITTISET PÄÄTTÄJÄT</u> on syytä pitää ajan tasalla toiminnan edistymisestä ja tuloksista.</p>	<p><u>TAVOITTEITA:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • perustella klusterityön tarpeellisuutta • osoittaa klusterityön hyötyjä ja vaikuttavuutta • korostaa valintojen välttämättömyyttä
<p><u>TOIMITTAJAT JA NS. TAVALLISET KANSALAISET</u> ovat oma viestinnällinen haasteensa. Ajantasaista, ymmärrettävää tietoa on oltava saatavilla internetsivuilla. Toimittajakontakteista ja mediatiedotuksesta tulee huolehtia aktiivisesti (tiedotteet, juttuvinkit, tiedotustilaisuudet).</p>	<p><u>TAVOITTEITA:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • herättää kiinnostusta kehittämistyötä kohtaan • tehdä klusterityön tavoitteet ymmärrettäviksi • tuoda esiin työn hyötyjä ja tuloksia • julkistaa menestystarinoita • saada puolestapuhujia • luoda kuvaa Keski-Suomen kehittyvästä elinkeinoelämästä

MITEN KOHDERYHMÄT TAVOITETAAN

VIESTINNÄN KEINOJA JA VÄLINEITÄ	VASTUUT
<p>Henkilökohtaiset kontaktit avainhenkilöiden ja –ryhmien kanssa ovat tehokkain viestinnän muoto. Tarkoituksenmukaiset, hyvin suunnitellut tapaamiset, palaverit ja tilaisuudet, joissa on käytettävissä selkeää, havainnollista aineistoa, varmistavat sanoman perillemenon.</p>	<p>Palavereiden ja tilaisuuksien järjestämisestä vastaavat klustereiden kehittämispäälliköt tukena tarvittaessa klustereiden ohjausryhmä. Kehittämispäälliköitä avustavat tilaisuuden luonteesta riippuen Keski-Suomen liiton tai isäntäorganisaatioiden viestintä- tai projektihenkilöt.</p>
<p>Klustereiden yhteinen viestintäaineisto, jossa on yhtenäinen graafinen ilme. Yhteistä aineistoa ovat Power Point –esitykset, kalvosarjat ja tulostettava aineisto, painotuotteet ja käyntikortit.</p>	<p>Yhteisen viestintäaineiston suunnittelusta vastaa Keski-Suomen liitto. Se tuottaa Power Point-, lomake- ja käyntikorttipohjat ja muuta tarvittavaa aineistoa kehittämispäälliköiden käyttöön.</p>
<p>Klustereiden yhteiset www-sivut osoitteessa www.keskisuomi.fi. Sivustolle kootaan mm. klustereiden uutiset ja tiedotteet, tapahtumat ja tilaisuudet, esittelyaineistot, raportit tuloksista, hanketietoa sekä linkit klustereiden hankkeiden ja asianomaisten yritysten sivuille.</p>	<p>Klusterisivuston ylläpito- ja päivitysvastuu on Keski-Suomen liitossa (viestintäpäällikkö ja projektsihteeri). Aineistoa sivustolle tuottavat klustereiden kehittämispäälliköt ja ohjausryhmä sekä tarvittaessa Keski-Suomen liiton ja isäntäorganisaatioiden viestintäyksiköt.</p>
<p>Media- ja sidosryhmätiedotteet ja/tai uutiskirjeet, juttuvinkit medialle, toimittajakontaktit.</p>	<p>Tiedotteita/uutiskirjeitä laatii klusterin kehittämispäällikkö apunaan tarvittaessa joko Keski-Suomen liiton tai oman isäntäorganisaationsa viestintäyksikkö. Tiedotteiden välitys keskitetään Keski-Suomen liittoon, isäntäorganisaatioiden viestintäpäälliköt saavat ne tiedokseen ennen julkaisua. Tiedotteet julkaistaan myös Keski-Suomen liiton ja asianomaisen isäntäorganisaation internetsivuilla.</p>
<p>Tulosten seuranta ja raportointi kootaan osaksi maakunnan elinkeinoelämän trendejä kuvaavaa raporttia (ilmestynyt aiemmin nimellä Keski-Suomen Aikajana). Raportti ilmestyy puolivuositain.</p>	<p>Puolivuositaisen seurantaraportin tuottaa Keski-Suomen liitto. Klustereiden muut julkaisut ja raportit julkaistaan ensisijaisesti isäntäorganisaatioiden julkaisusarjoissa. Julkaisuluettelot tulevat klustereiden yhteisille internetsivuille, www.keskisuomi.fi/karkiklusterit.</p>

YHTENÄINEN GRAAFINEN ILME KERTOO MAAKUNNALLISUUDESTA

Klustereiden yhteisen viestintäaineiston graafinen ilme perustuu maakunnalliseen elinkeinojen kehittämisstrategiaan, joka on sovittu Keski-Suomen maakuntaohjelmassa 2007 – 2010. Klusterivalinnan teki Keski-Suomen maakunnan yhteistyöryhmä ja tuloksista raportoidaan yhteistyöryhmälle ja Keski-Suomen liiton maakuntahallitukselle. Klustereiden toiminta-alueetta on koko Keski-Suomi.

GRAAFISEN ILMEEN ELEMENTIT:

Keski-Suomen maakunnallisiin tunnuksiin liittyvä värimaailma: musta tai dioriitti/valkoinen/punainen. (Punaisen koodi: PMS 185)
Värit ovat peräisin keskisuomalaisen osakunnan nauhasta. Värit on päätetty keskisuomalaisen osakunnan kokouksessa 15.2.1932. Dioriitti on Keski-Suomen maakuntakivi.

Keski-Suomen metsotunnus

Metsoa on käytetty maakunnan tunnuksena 1950-luvulta saakka. Alkuperäisen metsotunnuksen suunnitteli taiteilija Ahto Numminen v. 1951. Läänintaiteilija Markku Asunta piirsi nykyisin käytettävän metsotunnuksen v. 1975.

Isäntäorganisaatioiden logot.

Logot kertovat kehittämispäälliköiden organisaatioista ja osallisuudesta rahoitukseen ja klusterityöhön. Isäntäorganisaatiot ovat Jyväskylän seudun kehittämis-yhtiö Jykes Oy, Jyväskylän ammattikorkeakoulu ja Jyväskylän koulutuskuntayhtymä.

EU-rahoitusta koskevat tunnukset.

Koska klusterihankkeessa on myös EU-rahoitusta, viestintäaineistoissa tulee näkyä myös EU:n viestintäohjeiden mukaiset tunnukset eli Eurooppa-tunnus rahastoista kertovine teksteineen (Euroopan Aluekehitysrahasto, Euroopan Sosiaalirahasto tai molemmat) sekä kansallinen Vipuvoimaa EU:lta 2007-2023 –tunnus. EU-viestintäohjeet löytyvät osoitteesta www.rakennerahastot.fi.

KLUSTEREIDEN YHTEISET VIESTIT

Sisällöllisesti erilaisilla kärkiklustereilla on myös yhteisiä periaatteita ja tavoitteita, joista voidaan viestiä muutamien selkein perusviestein. Yhteiset perusviestit toimivat johdantona klustereiden omille klusterikohtaisille viesteille, esimerkiksi esittelyaineiston alussa.

- **Yrityslähtöisyys.** Kehittämistoimet kohdistetaan yritysten tarpeisiin. Klusterit syntyvät liiketaloudellisin perustein yritysvetoisina.
- **Maakunnallisuus.** Maakunta on ilmaissut yhteisen kehittämistahtonsa, joka on kirjattu Keski-Suomen maakuntaohjelmaan. Kehittämistyön kohde on koko Keski-Suomi. Maakunnan julkiset rahoittajat ovat sitoutuneet klusteriohjelmien toimenpiteiden rahoitukseen
- **Yhteistyö.** Keski-Suomen elinkeinoelämän ja teollisuuden kehittämiseen haetaan vaikuttavuutta yhteistyöstä, jota tehdään yli perinteisten toimialarajojen, klustereissa. Yrityskulttuuria kehitetään avoimempaan suuntaan.
- Klusterit perustuvat maakunnan elinkeinoelämän **omiin vahvuuksiin**. Klusteriprosessi, jonka tuloksena kärkiklusterit valittiin, on ollut laajapohjainen ja asiantunteva.
- Klustereiden yhteiset **tavoitteet** :
 - auttaa yrityksiä kannattavaan kasvuun
 - vauhdittaa ja tukea liiketoimintastrategioiden syntyä asiantuntijoiden ja julkisen kehittämisrahan avulla
 - kehittää keskisuomalaista businesskulttuuria avoimeen suuntaan ja aitoon verkottumiseen
 - lisätä yritysten ja teollisuuden kilpailukykyä kansainvälisillä markkinoilla
 - saada maakuntaan lisää työpaikkoja, vaurautta ja hyvinvointia
- **Miten määrittelemme klusterin?**
 - Klusteri on yritysten ja kehittämis- ja koulutusorganisaatioiden rypäs, jolla on yhteiset kehittämispyrkimykset ja yhteiset asiakkaat. Klusteri toimii yli perinteisten toimialarajojen. Keski-Suomessa vuosien 2007 – 2010 julkinen kehittämisrahoitus kohdennetaan pääosin kolmen valitun elinkeinoklusterin kehittämiseen: klusterit ovat *Uudistuvat koneet ja laitteet, Bioenergiasta elinvoimaa ja Kehittyvä asuminen*.

Muita klusterimääritelmiä:

”Klusterit muodostuvat toisiinsa sidoksissa olevista toimialoista ja niihin liittyvistä muista toimijoista, jotka ovat merkittäviä kilpailun kannalta. Ne ovat yritysten ja yhteisöjen muodostamia maantieteellisiä keskittyviä jollain erityisellä osa-alueella.

Klusteriajatus perustuu siihen, että verkostoyhteyksillään organisaatio voi tuottaa hyötyä itselleen ja koko verkostolle. Mukana olevat saattavat olla eri aloilta, sijaita toisaalla, mutta siitä huolimatta löydetään jokin yhteinen tapa hyötyä yhteistyöstä ja saavuttaa synergiaa. Yhteistoiminnan kannalta on otettava huomioon, että klusterissa on mukana myös kilpailevia organisaatioita. Tästä johtuen yhteistoiminta saattaa olla jossain suhteissa kiellettyäkin (vrt. kartellisäännökset).

Tehokkaan klusterin tärkeimmät ominaisuudet ovat tuottavuuden kasvu, innovaatiokyky ja strateginen kyvykkyys. Klusterimaisen toiminnan synergiavaikutus näkyy juuri näissä tekijöissä. Kun useat tahot kehittävät yhteistyötään, voidaan saavuttaa yhdessä suuruuden ekonomian etuja ilman usein sen tuomaa raskautta.”

(Wikipedia)

”Klusterit ovat toisiinsa kytkeytyneiden yritysten ja yhteisöjen muodostamia maantieteellisiä keskittyviä joillain erityisillä osa-alueilla. Klusterit muodostuvat keskenään sidoksissa olevista toimialoista ja niihin liittyvistä muista toimijoista, jotka ovat keskeisiä kilpailun kannalta.

Suomessa klusteri on useimmiten määritelty muodostuvan eri toimialoilla toimivista yrityksistä, joiden keskinäinen vuorovaikutus tuottaa selvästi osoitettavissa olevia hyötyjä.

Klusteri muodostuu toisiaan tarvitsevista yrityksistä ja yrityksiä tukevien organisaatioiden verkostoista.”

(Virtanen & Hernesniemi: Klusterin evoluutio, Tekesin Teknologiakatsaus 174/2005):

”Klusterilla tarkoitetaan joukkoa yrityksiä, joiden keskinäinen vuorovaikutus tuottaa synergiaetuja (“1+1=3”). Jokseenkin samassa merkityksessä on puhuttu myös yritysryppäistä, kansantalouden sisäisistä kehitysblokeista tai osaamiskeskittymistä.”

(Mika Mannermaa: ajassa kehittyvät klusterit.)